

S2022/Woodrow Wilson.

Hyvässä vastauksessa tarkastellaan lyhyesti USA:n roolia ensimmäisessä maailmansodassa ja kuvataan niitä poliittisia olosuhteita, jotka USA:n piti huomioida sodan aikana. Euroopassa oli 1900-luvun alussa kehittynyt voimakas nationalismi, joka uhkasi perinteisiä dynastisia valtakuntia. USA liittyi ympärysvaltiojen tueksi sotaan keskusvaltoja vastaan (mm. Itävalta-Unkaria, Saksaa ja Ottomaanien valtakuntaa). USA nosti vahvasti esille kansojen itsemääräämisoikeuden (kohta 10), joka kannusti mm. eri kansojen itsenäisyysliikkeitä Itävalta-Unkarissa. Pariisin rauhankonferenssin tuloksena Itävalta-Unkari lakkautettiin ja sen sijalle perustettiin uusia kansallisvaltioita, kuten Tšekkoslovakia, Jugoslavia ja Unkari. Muun muassa Saksan tyytymättömyyden takia uuden Keski-Euroopan kansallisvaltioiden rakenne johti moniin kiistoihin kansainvälisissä suhteissa sotien välisenä aikana. Kohdan 14 johdosta perustettiin Kansainliitto, koska Wilsonin aatteen mukaan tulevaisuuden kiistoja ei pitäisi selvittää sodalla, vaan diplomatialla ja kansainvälisellä yhteistyöllä. Kansainliittoa dominoivat kuitenkin ensisijaisesti ensimmäisen maailmansodan voittajavaltiot, ja kun USA vetäytyi perinteiseen isolaatiopolitiikkaan, järjestön tehtävää ei voitu toteuttaa.

Kiitettävässä vastauksessa kohtien 10 ja 14 tavoitteita ja toteuttamista analysoidaan syvällisemmin Wilsonin 14 kohdan ohjelman kontekstissa. Itävalta-Unkarin hajoaminen oli jo tosiasia, kun rauhankonferenssi aloitettiin Pariisissa vuonna 1919, mutta Keski-Euroopan aluekiistat vaikeuttivat kansainvälisiä suhteita Euroopassa toiseen maailmansotaan asti. Kokelas voi mainita esimerkiksi Saksan vaatimukset, jotka kohdistuivat ns. sudeettisaksalaisiin alueisiin, ja rauhansopimuksen kiellon Saksan ja Itävallan liittämistä yhteen (ns. Anschluss-kielto). Ensimmäisen maailmansodan varjo vaikutti kielteisesti myös 14. kohdan toteuttamiseen. Saksa liittyi jäseneksi Kansainliittoon 1926, mutta erosi siitä 1933. Järjestöä dominoivat Iso-Britannia ja Ranska, mikä aiheutti tyytymättömyyttä myös Euroopan ulkopuolella. Kokelas voi antaa esimerkkejä Kansainliiton kyvyttömyydestä ratkaista vaikeita kiistoja, kuten Mantšurian (1931) ja Abessinian (1935) kriisit.

K2022

A)

Hyvässä vastauksessa ilmenee, että interventionismilla tarkoitetaan puuttumista toisen valtion asioihin, kun taas isolaatiopolitiikalla tarkoitetaan eristäytymispolitiikkaa, jota Yhdysvallat harjoitti jo 1820-luvun alusta

lähtien. Vastauksessa annetaan esimerkki kummastakin.

Kiitettävässä vastauksessa kokelas erittelee käsitteiden eroja ja yhtäläisyyksiä analyttisemmin ja esittää niistä

käytännön esimerkkejä.

B)

Hyvässä vastauksessa tuodaan esiin, että Wilsonin puhe tammikuussa 1917 ilmentää interventionistista

politiikkaa ja se ajoittuu tilanteeseen, jossa Yhdysvallat oli liittynyt ensimmäiseen maailmansotaan toukokuussa. Puheessaan presidentti Wilson esittää ajatuksia maiden välisestä rauhasta, mikä myöhemmin johtaa

kansainvälisen rauhanjärjestön perustamiseen. Presidentti Trumpin virkaanastujaispuhe tammikuussa 2017

puolestaan kuvaa ulkomaille tähtäävää, isolationistista politiikkaa.

Kiitettävässä vastauksessa analysoidaan tekstikatkelmaa 8.A ja videokatkelmaa 8.B syvällisemmin

ja tuodaan esiin mm. Wilsonin puheessa esille nousevia teemoja maiden välisestä rauhasta Euroopassa ja keskinäisen kilpailun korvaamisesta rauhalla. Wilson viittaa puheessaan parhaillaan neuvoteltavan Versaillesin rauhan ehtoihin. Toisin kuin Wilson halusi, lopulliset ehdot olivat kuitenkin kovat Saksalle. Kansainliittoa perustettaessa (1919) Yhdysvallat ei liittynyt siihen, vaan palasi isolaatiopolitiikkaan. Vastauksessa analysoidaan presidentti Trumpin virkaanastujaispuheessa esiintyviä isolationistisia viittauksia siihen, että taloudelliset ja ulkopoliittiset päätökset tehtäisiin tästedes amerikkalaisten etuja ajaen ja että maan vauraus turvataan suojaamalla maan rajoja.

C)

Kokelas voi valita joko interventionistisen tai isolationistisen peruslinjan. Vastauksessa kokelas osoittaa tuntevansa Yhdysvaltojen poliittista tilannetta ja osaa laatia näihin tietoihin perustuvan loogisen ja perustellun ennusteen.

K2021

A)

8.

Hyvässä vastauksessa ymmärretään turvallisuusneuvoston asema YK:ssa ja veto-oikeuden merkitys.

Vastauksessa havaitaan, että 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa veto-oikeutta käyttivät eniten Yhdysvallat ja

Venäjä, mutta sittemmin veto-oikeutta ovat aktiivisimmin käyttäneet Venäjä ja Kiina, ja usein yhteisrintamassa. Vastauksessa voidaan pohtia esimerkiksi, miten tämä heijastaa Venäjän ja Kiinan lähentyneitä suhteita ja etenkin intressejä vastustaa Yhdysvaltain pyrkimyksiä. Vastauksessa havaitaan, että

selvästi eniten veto-oikeutta on käytetty Lähi-itää koskevissa kysymyksissä. Lähi-idässä Yhdysvalloilla ja

Venäjällä on jo kauan ollut ristikkäisiä valtopoliittisia pyrkimyksiä, ja ne ovat tukeneet eri valtioita ja poliittisia ryhmittymiä.

Kiitettävässä vastauksessa on käsitelty YK:n turvallisuusneuvoston merkitystä suurvaltopoliittikan näyttämönä ja otettu esille erilaisia tapauksia, joissa veto-oikeutta on käytetty, sekä pohdittu niiden syitä.

Vastauksessa voidaan pohtia lähemmin muun muassa Kiinan aktivoitumista ja sen taustasyitä.

Kiinan

taloudellinen vaikutusvalta maailmalla on kasvanut, ja se on ryhtynyt haastamaan avoimemmin Yhdysvaltain globaalia johtotasemaa solmimalla yhteistyösuhteita eri maiden kanssa. Tämä on alkanut

asettaa Kiinan ja Yhdysvaltain edut vastakkain aiempaa useammin. Venäjän ja Kiinan suhteet eivät ole

ongelmattomat, mutta maita yhdistää niiden intressi vastustaa Yhdysvaltain johtotasemaa ja välttää

ennakkotapauksia, joissa kansainvälinen yhteisö puuttuu yksittäisen valtion sisäisiin asioihin.

Taulukossa

voidaan havaita myös kriisialueita, kuten Ukraina ja Georgia, joissa jokin suurvalta on pyrkinyt kontrolloimaan etupiirikseen katsomiensa maiden tilannetta.

B)

Hyvässä vastauksessa tarkastellaan joitain keskeisiä YK:n toiminnan kohteita, esimerkiksi työtä pakolaisten

auttamiseksi ja rauhanturvatehtävät. Toiminnasta annetaan joitain konkreettisia esimerkkejä.

Esitetään

jokin perusteltu arvio Guterresin tilannekatsauksen puolesta tai sitä vastaan. Guterresin puheessa voidaan

kiinnittää huomiota useisiin teemoihin, kuten turvallisuusneuvoston toimintaan, epäsymmetristen konfliktien yleisyyteen ja suurvaltojen suhteiden ongelmiin. Perusteluina tulee esittää konkreettisia huomioita maailmanpolitiikan tapahtumista.

Kiitettävässä vastauksessa YK:n toiminnan kohteita ja muotoja tarkastellaan kattavammin ja YK:n toimintaa

kuvataan monin konkreettisilla esimerkein. Sellaisia voivat olla esimerkiksi Yhdysvaltojen hyökkäys Irakiin

ilman YK:n hyväksyntää sekä Venäjän Ukrainan kriisissä käyttämä voimapolitiikka, jota YK ei kyennyt

estämään. YK on usein epäonnistunut konfliktien ratkaisemisessa, mistä esimerkkinä voi olla Syyrian sota.

Kokelas huomioi YK:n arvovaltaa nakertavat suurvaltojen teot. Vastauksessa voidaan tarkastella myös

esimerkiksi ympäristön, naisten ja lasten oikeuksien ja ihmisoikeuksien puolesta tehtävä työ konfliktien

ehkäisyksi pitkällä tähtäyksellä. Toiminta on saanut eri aikoina erilaisia muotoja, ja esimerkiksi ympäristökysymykset ovat tulleet esiin vasta viime vuosikymmenillä. Kiitettävässä vastauksessa arvio

arvio

Guterresin katsauksen osuvuudesta on monipuolisesti perusteltu. Vastauksessa pohditaan puhujan ja

puheen esittämis aikaan liittyviä lähdekriittisiä seikkoja.